

22. Opnieuw voor Jozef

Nu was het Jozef die verlangend op de uitkijk stond. Zouden ze terug komen? Zouden ze Benjamin meenemen? Of zouden het nog steeds dezelfde hardvochtige mannen als toen zijn, en zich om hun broeder Simeon niet meer bekommeren? We kunnen ons Jozefs ongeduld voorstellen als de tijd verstrijkt en er geen teken van leven van zijn broers verschijnt. Natuurlijk moest Jozef wel de strijd vermoeden die zijn oude vader te voeren had. Maar moest het zo lang duren?

Hoe groot is Jozefs vreugde als ze eindelijk voor hem staan ... met Benjamin! O, hoe had hij het toen al uit willen schreeuwen. Ik ben Jozef, jullie broeder! Hoe graag wilde hij zich bekend maken, zich met hen verzoenen, volkomen vergeving schenken voor hun misdaad. Hoe graag wilde hij hen stuk voor stuk om de hals vallen, en zich volkomen met hen verenigen. Maar waarom doet hij dat dan niet? Je zult jezelf die vraag wellicht vaker hebben gesteld. Waarom handelde Jozef zo heel anders dan dat zijn gevoelens hem ingaven? Waarom toonde hij zijn vreugde niet? En waarom maakte hij zijn broers niet net zo blij met zijn weerzien?

De laatste vraag geeft direct het antwoord. En ik schreef het al eerder; Jozef beproefde zijn broers. Als er in het hart en het leven van de broers niets veranderd was, zouden zij dan wel zo blij zijn om Jozef weer te zien? Zou het wel zo'n grote vreugde geven als hij zich inderdaad aan hen bekend zou maken? Jawel, bij hun vorige komst naar Egypte herinnerden ze hun misdaad aan Jozef bedreven maar al te goed (Gen. 42:21). En het leek in elk geval alsof ze er spijt van hadden. Maar ja, toen hadden ze het moeilijk. En in benauwde omstandigheden gedragen mensen zich meestal wat anders dan wanneer ze geen pijn voelen. Dat wist Jozef ook wel. Maar waren hun harten *blijvend* veranderd? Had hun geweten zo tot hun gesproken dat het hun hele leven beïnvloed had? Dat wilde Jozef beproeven.

Verplaats je nu eens in de broers. Doe alsof je een van hen bent. En hoe merkwaardig moet alles, de gehele ontvangst aan het hof je toeschijnen. Zo verlangend als Jozef op de uitkijk had gestaan, zo bezwaard waren de mannen met het vooruitzicht spoedig weer in Egypte te zijn. Hoe zou alles gaan? Bij

iedere stap die ze dichter bij het land bracht werden ze stiller. En een kille angst maakte zich van de anders zo dappere mannen meester. En dan al die vragen die hen bezig hielden. Zou Simeon nog in leven zijn? Zouden de Egyptenaren hem goed behandeld hebben? Belangrijker nog: zouden ze hem weer mee terug krijgen? Zou die onderkoning er nu van overtuigd zijn dat zij geen verspieders waren, maar eerlijke oprechte mannen, die er slechts op uit waren om zichzelf en hun familie van eten te voorzien? Ze hadden nu hun jongste broer toch bij zich? Zou nu alles goed gaan?

‘De man [degene, die over zijn huis was, v. 16] nu deed, gelijk Jozef gezegd had; en de man bracht deze mannen in het huis van Jozef.’ (Gen 43:17). Daar had je het, zo dachten de broers. We worden van diefstal beschuldigd, gevangen genomen en tot slaven gemaakt. ‘Toen vreesden deze mannen, omdat zij in het huis van Jozef gebracht werden, en zeiden: Ter oorzaak van het geld, dat in het begin in onze zakken wedergekeerd is, worden wij ingebracht, opdat hij ons overrompele en ons overvalle, en ons tot slaven neme, met onze ezelen.’ (v. 18). Ze vreesden. Merkwaardig toch, zoals het gaan kan. Jozef had het beste met hen voor. Hij had hun een maaltijd bereid. En hij verheugde zich om met hen te kunnen eten. Maar deze mannen vreesden.

Gaat het zo soms ook niet in ons leven? Er komen soms situaties en omstandigheden waardoor ons hart bevreesd wordt. Terwijl het juist die omstandigheden zijn die de Heere wil gebruiken om met ons in gemeenschap te komen en ons de grootste vreugde te bereiden. Als we meer letten op Zijn hand in al de gebeurtenissen in ons leven en op de gevolgen ervan, dan zouden we ons er minder snel van door de wijs laten brengen. Want zie de laatste zin van dit hoofdstuk. ‘En zij dronken, en zij werden dronken met hem.’ (v. 34). Hun vrees was veranderd in blijdschap. In Jozefs nabijheid is geen plaats voor angst en vrees.

‘En zij werden dronken’, betekent natuurlijk wel iets anders dan de gedachten die wij er dikwijls bij hebben. Het betekent dat er aan drank geen gebrek was, en dat zij overvloedig konden drinken. De mannen vreesden. En omdat zij nog niet wisten wat hun zou overkomen beginnen zij zich te verontschuldigen over het geld wat er in hun zakken was wedergekeerd. Maar hoor dan het antwoord wat zij krijgen. ‘Vrede zij ulieden, vreest niet!’

(v. 23). Hoe heerlijk zijn die woorden voor ieder angstig hart, als ze tenminste komen uit de mond van iemand die het gezag heeft om ze te spreken. 'Vreest niet'. Klinkt het niet als de prediking van het Evangelie voor schuldige zondaren? De man die ze spreekt is de overste over het huis van Jozef. Als ze iets te vrezen hadden dan was het wel uit de handen van deze man. Maar hij spreekt van 'shalom', vrede! Geen reden om te vrezen!

Maar de woorden die volgen klinken nog wonderlijker in de oren van de broers. 'Uw God en de God uws vaders heeft u een schat in uw zakken gegeven; uw geld is tot mij gekomen.' Wat wist deze man van hun God en de God van hun vader? Hij was toch een wildvreemde Egyptenaar? Een heiden die heel andere goden diende? En dan dat geld. Wat wist die man daarvan? Hij sprak erover alsof hun God daar zelf zorg voor had gedragen.

Voor ons is alles duidelijk. Jozef had in zijn huis ook niet gezwegen over zijn God. Misschien had hij deze overste zelfs wel verteld van de dromen die hij zoveel jaren geleden had gedroomd en die nu zo wonderlijk vervuld werden. Hij had hem waarschijnlijk verteld over zijn vader en zijn broers, die hem zo smadelijk hadden behandeld door hem uiteindelijk naar Egypte te verkopen. Als dit waar is, als Jozef dit alles aan de Egyptenaar had verteld, dan begrijpen we waarom deze zegt dat hun God een schat in hun zakken had gegeven. Deze Egyptenaar had het wonder van Jozefs leven leren zien. Hij beschouwde Jozef als een door God gezondene; zoals we dat al eerder in Psalm 105 gezien hebben: 'Hij [God] zond een man voor hun aangezicht henen.' (v. 17). Hij wist dat Jozef hun het geld had terug gegeven. Maar juist daardoor, doordat hij wist dat *Jozef* het had gedaan, kon hij tegen de broers zeggen dat *God* het had gedaan!

Is er niet nog iets in de woorden van de Egyptenaar? De broers hadden gesproken over het geld dat in hun zakken was wedergekeerd. De overste over het huis van Jozef sprak van een schat! Het woord dat hij hier gebruikt voor 'schat' is afgeleid van het werkwoord, dat 'verbergen' betekent. Hij doelt hier dus op 'een verborgen schat'. (Zo is datzelfde woord ook vertaald in Job 3:21; Spr. 2:4; Jer. 41:8; en 'verborgen rijkdommen' in Jes. 45:3).

Voor de broers was het geld 'gewoon' het geld dat zij hadden meegenomen. Voor hen was het een bron van angst. Men zou kunnen denken dat zij dieven

waren! De overste, de dienaar van Jozef, sprak erover als een schat. Maar hij zag er dan ook veel meer in. *Hij* zag de hand van Jozef. *Hij* zag Gods wonderlijke hand in het behoud van de broers door middel van de door de broers gehate en verachte Jozef. En daarom kon *hij* spreken van een verborgen schat.

We zien in dit alles weer een type, een afschaduwing van de geschiedenis van vele eeuwen later. Een heiden sprak tot de broers over hun God, en sprak van vrede en vreest niet. Eigenlijk is dat de omgekeerde volgorde. Ik zal je uitleggen wat ik daarmee bedoel.

Het heil in de Heere Jezus Christus was allereerst bestemd voor Israël. En door dat volk zou het Evangelie uitgaan in de gehele wereld. Zij zouden de dragers van de goede boodschap zijn. En door hun prediking zou de kennis van de Messias over de gehele aarde verspreid worden.

Je weet, het is alles zo geheel anders gegaan. Daar hebben we het in deze hoofdstukken al eerder over gehad. Israël moest niets hebben van de Heere; zij hebben Hem verworpen; genageld aan het kruis; gedood; geen woord wilden ze meer over Hem horen. Natuurlijk waren er vele Joden, die wel in Hem geloofden; maar het volk als geheel weigerde Hem als Messias te aanvaarden. 'Weg met Deze.' 'Kruis Hem, kruis hem!' (Luk 23:18, 21). 'Wij willen niet, dat deze over ons koning zij.' (Luk. 19:14). Een flauw schijnsel van dit alles zien we in het leven van Jozef.

Maar hoe ging het verder?

Je kent de geschiedenis. Het volk van Israël werd tijdelijk verworpen en heet 'Lo-Ammi'; dat betekent 'niet mijn volk'. (Hos. 1:9, 10). Door de apostel Paulus kwam het heil in Christus nu tot de heidenen, de volkeren. En honderden jaren is het al zo geweest. Roerend zijn de verhalen die ons vertellen hoe een Jood de Messias vindt. Maar in de meeste gevallen was dat omdat hij een Bijbel uit de hand van een heiden (een niet-Jood) ontving!

Het zijn de heidenen die zich eeuwen lang hebben mogen verheugen in het licht van de Schrift, terwijl de Joden zich een gerechtigheid zonder Christus op hebben willen richten.

Zo zien we het ook in de geschiedenis van Jozef. De Egyptenaren mochten zich gelukkig prijzen in het wijze bestuur van Jozef. Zonder hem was er geen behoud in de hongersnood geweest. En hoe was Jozef onderkoning in Egypte

geworden? Wat was de directe oorzaak? Zijn broers hadden hem niet als koning gewenst! En nu was het een Egyptenaar die tot hen sprak van 'vrede', 'vreest niet', 'uw God en de God van uw vader', en 'een verborgen schat'.

Opnieuw stonden de mannen voor Jozef. Ze gaven hem de meegebrachte geschenken. En ze bogen zich voor hem neer. Bogen ze oprecht? Ongeveinsd? Zouden ze ook gebogen hebben als ze hadden geweten dat het Jozef was voor wie zij neerknielden? Jozef gaat het verder beproeven.

Want zie eens wat er verder gebeurde. De broers mochten niet zo maar aan tafel plaats nemen. 'En zij zaten voor zijn aangezicht, de eerstgeborene naar zijn eerstgeboorte, en de jongere naar zijn jonkheid.' (v. 33). Ze zaten van oud naar jong. Jozef liet hier zien dat hij hun leeftijden en volgorde kende! Geen wonder dat er dan volgt: 'dies verwonderden zich de mannen onder elkander'. Ze stootten elkaar aan en met een verwonderde blik op Jozef zeiden ze tot elkaar: Wie is dit toch? Vanwaar kent hij ons? Hoe weet hij zo onze leeftijden? Eerst daarnet die overste, die zo wonderlijk sprak en nu dit weer. Maar hoe ze ook redeneerden 'onder elkander', ver, heel ver was het ware antwoord van hen verwijderd. Nooit zouden ze 'onder elkander' op het idee gekomen zijn om elkander toe te fluisteren: 'het is Jozef'.

Het is net als met die twee mannen die op weg waren naar Emmaüs (Luk. 24:13-35). Ook hun hart zat vol raadsels, hoewel het hunne van droefheid. Ook zij 'spraken samen onder elkander van al deze dingen, die er gebeurd waren' (v. 14). Maar hoe zij ook spraken met elkaar, tot een antwoord kwamen zij niet. Zelfs niet toen de opgestane Heere Zelf naast hen kwam wandelen. Zij herkenden Hem niet. Zij vertelden Hem vervolgens alles wat er gebeurd was en spraken zelfs van Zijn opstanding. (v. 23). Maar hun hart, verblind door ongeloof, zag niet dat Hij Zelf het was tot Wie zij spraken. Toen ging Hij vol gezag de Schrift uitleggen. 'Moest de Christus niet deze dingen lijden, en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan? En begonnen hebbende van Mozes en van al de profeten, legde Hij hun uit, in al de Schriften, hetgeen van Hem geschreven was.' (v. 26, 27). Nog bleven hun ogen gesloten. Toen aten en dronken zij met Hem. En toen, toen pas, werden hun ogen geopend, 'en zij kenden Hem'. (v. 31). En toen hadden ze nog meer reden om met elkaar te praten. 'En zij zeiden tot elkander: Was ons hart niet brandende in ons, als Hij tot ons sprak op de weg, en als Hij ons de Schriften opende?' (v. 32).

En zal het zo ook de broers niet vergaan zijn? Toen Jozef zich eindelijk aan hen bekend maakte en hun ogen voor hem geopend werden zodat zij hem kenden, zouden zij toen ook niet tegen elkaar gezegd hebben: ‘was ons hart niet brandende in ons?’, speciaal wanneer zij dachten aan die bijzondere maaltijd?

Zo kan het ook in je eigen leven gaan. De Bijbel krijgt een bijzondere plaats in je leven. Het wordt anders dan voorheen. Die Naam, die wonderlijke Naam Jezus vervult je met eerbied, maar je durft hem nauwelijks op je lippen te nemen, omdat de Persoon achter die Naam je nog vreemd is. ‘Jezus leeft’ is een uitdrukking die je wel begrijpt, maar die je hart niet met de grootste vreugde kan vervullen. En toch zijn daar die momenten van blijdschap als je hart naar Hem uitgaat zonder dat je echt kunt begrijpen waarom. En je voelt je net als de broers in de nabijheid van Jozef. ‘Dies verwonderden zich de mannen onder elkander.’

Wat was nu de diepste oorzaak waarom de Emmaüsgangers de Heere Jezus niet kenden? En waarom de broers van Jozef zo dicht bij hem waren, zich zelfs over hem verwonderden, en in hem toch niet hun eigen broeder zagen? (Stel een soortgelijke vraag maar in je eigen hart!) Ongeloof. Blind ongeloof. In het geval van de Emmaüsgangers zei de Heere het Zelf. ‘O onverstandigen en tragen van hart, om te geloven al hetgeen de profeten gesproken hebben!’ De twee discipelen hadden iets van de heerlijkheid van de Heere Jezus gezien in Zijn leven. ‘En wij hoopten, dat Hij was Degene, Die Israël verlossen zou.’ (v. 21). Maar nu was Hij al drie dagen dood. Hun hoop was vervlogen en hun ziel bedroefd. De Schrift sprak van Zijn dood en opstanding. Hij had hen Zelf onderwezen over Zijn lijden, dood en opstanding. En nu waren er vrouwen, die ‘een gezicht van engelen gezien hadden, die zeggen dat Hij leeft’ (v. 23). Maar de twee geloofden het niet, en daarom kenden zij Hem niet.

Met de broers was het veel erger. Jozef had tot hen gesproken van zijn toekomstige verhoging. Let wel op; dat waren niet Jozefs woorden; het waren Gods woorden. En o ja, de broers hadden best willen geloven, dat Jozef gedroomd had. Maar met de *inhoud* van die dromen hadden ze de spot gedreven. Ze hadden Jozef erom gehaat. ‘Zult gij dan ganselijk over ons regeren: zult gij dan ganselijk over ons heersen?’ (Gen. 37:8). En terwijl zij

hun boze plan om Jozef uit de weg te ruimen verzonnen, zeiden zij tot elkaar vol minachting: 'zo zullen wij zien, wat van zijn dromen worden zal' (v. 20). En denk je nu eens in. Ze hadden Jozef verkocht aan Ismaëlieten die naar Egypte gingen (37:35). Nu waren zij zelf in Egypte. Tot tweemaal toe had Jozef gedroomd dat zij voor hem buigen zouden. En bijtend hadden zij gezegd: we zullen zien wat er van komt. Maar nu *hadden* zij tweemaal voor Jozef gebogen! (42:6; 43:26). Zij *zagen* wat er van Jozefs dromen kwam. Maar zij *kenden* hem niet!

Dat het allemaal zo lang geleden was, dat doet er niet toe. De hele geschiedenis (Jozefs dromen, hun nijd, hun misdaad) stond hun zo duidelijk voor ogen alsof het niet zeventien jaar, maar nog geen zeventien uur geleden gebeurd was. Dat blijkt onder andere wel uit die woorden van Ruben in Genesis 42:21. 'Voorwaar, wij zijn schuldig aan onze broeder, wiens benauwdheid der ziele wij zagen, toen hij ons om genade bad; maar wij hoorden niet! Daarom komt deze benauwdheid over ons.' Zouden ze tussen Jozefs dromen en hun komst naar Egypte ooit wel eens voor iemand gebogen hebben? Ach, voor wie zouden ze? Ze leefden tussen hun schapen en hadden met andere mensen weinig te maken.

Maar dan is het nu toch onze beurt om ons te verwonderen? Twee maal in Egypte. Twee maal buigen voor een man, die hen zo raadselachtig behandelde en die hen zo goed leek te kennen. En tóch geen verband te leggen tussen Jozef en deze man. Tussen Jozefs dromen, Gods woorden, en hun eigen daden. Vlak voor Jozef te staan, en hem toch niet te herkennen, net als die twee op weg naar Emmaüs!

Het is toch bijna niet te geloven? En toch, als je iets van de bedroevende staat van je eigen hart hebt leren kennen, heb je daar niet zoveel moeite mee. Je brengt het er niet zo veel beter van af. De macht van het ongeloof! Later in je leven kijk je wellicht nog eens terug. En meer dan eens zal je reden hebben om jezelf te bestraffen. Hoe heb ik toen en toen zo blind kunnen zijn? Zo dicht bij de Waarheid en Hem niet begrepen. Het werd me zo duidelijk voorgehouden uit de Bijbel. Maar het zei me niets.

Ongeloof. Een duistere macht. Een macht die deel is van ons hele bestaan, ons hele wezen. Een merkwaardige macht ook. We staan ermee ons hoogste geluk in de weg en storten onszelf ermee in het verderf. We roemen in onze eigen

oprechtheid, maar merken niet ons walgelijke zelfbedrog. En als er iemand komt om ons daarvan te overtuigen, vinden we hem aanvankelijk nog maar lastig en voelen we op zijn best een lichte geïrriteerdheid jegens hem die het zoveel beter denkt te weten.

Welk een diepe reden tot dankbaarheid: de strijd tegen ongelooft strijden we niet in eigen kracht. Het is God Die ons in Zijn eindeloze geduld stap voor stap onderwijst in Zijn Woord totdat de Persoon om Wie alles gaat de schellen van onze ogen neemt en al Zijn heerlijkheid onze harten in vuur en vlam zet.